זון אויפגאנג — 4.27
זון אונטערגאנג — 8.38

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
אמוויסטן קלאר און וואַרם

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 135. Winnipeg, Tuesday July 8, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

דינסטאג יב׳ תמוז, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JUL 14 1930

פוילישע סטודענטן אטאקירן אידישע געסט אין פאָזען

אידן וואס זיינען געקומען צו אינטערנאציאנאלער אויס־שטעלונג, צע׳ממית׳ט.

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

פאזען, יולי 8 (איטא).— א גרויסע גרופּע ענדעקישע (נאציאנאל־דעמאקראַטישע) סטודענטן האבן אטאקירט די קאַפעס, צע׳ממית׳נדיק און ארויסטרייבנדיק די אידישע געסט, א באאמטער פון׳ם פּוליש קאנסולאט אין פאַרז, וועלכער האט זיך דאָ געפונען און האט פּראָטעסטירט קעגן די ווילדע מעשים פון די כוליגאַנעס, איז אויך צע׳ממית׳ט געוואָרן.

די פּאָליציי האט אַרעסטירט 2 סטודענטן, דעגלאווסקי און יאסערזשעווסקי, אבער שפּעטער א ווײַלע זיינען זיי באַפרײַט געוואָרן.

דער אויסברוך האט קאנטיק א שייכות צו דער היינטיקער עפענונג פון דער אינטערנאציאנאלער קאָמיוניקאַציע אויס־שטעלונג אין פּאזען, אין פאַרבינדונג מיט וועלכער דער וואיעוואָדע (גובערנאַטאָר) האט ארויסגעלאדן אן אויפרוף צו דער באַפעלקערונג פון פּאזען, זי זאָל פריינט לאַך באהאנדלען די אויסלענדישע געסט.

—(::)—

שטעטל ראַדזין, אין פּוילן, אָפּגעברענט

וואַרשע, יולי 8 (איטא).— דאס איידישע שטעטל ראַדזין, אין קאָמאַראָווער קרייז, איז פאַרברענט געוואָרן. די שולן און דער בית־מדרש זיינען אויך אויסגעברענט. דער רב. מיט געפאר פאר זיין לעבן, האט געראַטעוועט די ספר־תורה׳ס.

פון׳ם נאַנצן שטעטל זיינען בלויז 6 הייזער פאַרבליבן. די נאַנצע אידישע באַפעלקערונג איז אן א דאַך איבער׳ן קאָפּ.

דרייצן אומגעקומען אין עקסידענט אין אנטעריאָ

טאָראָנטאָ, יולי 7. — אין׳ם גרויסן פאַרקער אויף דער טריקענייש און אויפ׳ן וואַסער דעם וואָך־ענד האבן 13 מענשן פאַרלאָרן זייערע לעבנס אין אַנטעריאָ. ווען פון זיי זיינען דערטרונקען געוואָרן באַרבאַדיק זיך אַדער פאַרבראָנט אויף שיפלאַך, פינף זיינען נעטוויט געוואָרן אין אוטאָמאָביל צוזאַמענשטויסן און צוויי זיינען דער׳הרג׳עט געוואָרן אין באַן אומגליק.

מאָנטרעאָל, יולי 7. — פינף זיינען געטויט געוואָרן און 25 זיינען פאַרוואונדעט געוואָרן אין פאַרקער אומגליק אין מאָנטרעאָל און אומגעענדס דעם וואָך־ענד. צען פון די פאַרוואונדעטע זיינען אין א קריטישן צושטאנד.

—(::)—

הדסה שפּיטאָל אין תל אביב איז געפאר

ירושלים, יולי 8 (איטא).— די הויפּט־קוואַרטיר פון דער הדסה אָרגאַניזאַציע מעלדעט אָפיציעל, אז צוליב דעם וואס די רעגירונג האט ניט דערלויבט דער מר׳ניציפּאַליטעט צו אסיגנירן 2.500 פונט שטיצע פאַר׳ן הדסה האספּיטאל אין שטאָט, וועט דער שפּיטאל קיראַלאַך מוזן שליסן זיין כירורגישן דעפּאַרטמענט.

דער באַלאַנס בויגן פון דער מוניציפּאַליטעט פון תל־אביב פאַר׳ן ערשטן האַלב־יאָר זיינען סורפּלוס פון צוויי טויזנט פונט. דאָך האט די רעגירונג ניט דער־לויבט צו אסיגנירן פאַר׳ן שפּיטאל די דערמאָנטע סומע.

אומגעדולדיקער אַרעסטאַנט וועט דאַרפן האָבן יעצט נאָך מער געדולד

ווען סטוען לעמני וואָלט געהאט אַבי־סעלע געדולד, און ער וואָלט זיך אזוי ניט געאיילט, וואָלט ער אפּגעזעהן זיינע פיר מאַנאַטן אין טורמע פאַר גנבה וואָס ער איז באַנאַנגען, און ער וואָלט געוואָרן א פרייער מענש. האט זי דאָס אבער פאַר־וואָלט צו זיין פריי איידער ער איז אָפּ־געזעסן זיין טערמין, און פאַר דעם דאָ־זיקן חשק וועט ער איצט מוזן זיצן צוויי פולע עקסטרא יאָר, אונטער א מער שטריינגערן אויפזיכט.

געזעסן איז ער אין דאָפּינער חר׳גדיא, און לעצטן פרייטאג האט ער נעמאַכט א פאַרזוך אָפּצוגאַרן דעם וועכטער. מיט דעם אויסרייד אז ער דאַרף אויף א ווײַל ארויסגיין פון זיין צעל, און זיי נאָר דער וועכטער האט זיין בקשה דערפילט, האט ער געמאַכט א פאַרזוך צו אַנטלויפן, אבער זיין פּלאַן האט זיך אים ניט איינ־געגעבן, און ער האט געמוזט גיין צוריק הינטער די גראַטעס אונטער דער דראַאונג פון א געלאַדענעם רעוואָלווער.

די פּאָליציי גלויבט אז לעמני האט גע־האט בדעה צו באַפרייען אַלע אַרעסטאַנ־טען. די פּראָווינציעלע פּאָליציי האט אים אָנגעקלאָגט אין מאַכט א פאַרזוך צו אַנט־לויפן און דאָס געריכט האט אים פאַר־משפּט צו עקסטרא צוויי יאָר טורמע.

—(::)—

גרויסע צאָל קרבנות פון פאַרפלייצונג אין יאפאן

לאָנדאָן, יולי 8. — א דעפּעשע פון טאָקיאָ, יאפאן, מעלדעט אז 27 נפשות זיינען אומגעקומען, און טויזנטער מענשן זיינען געבליבן אָן א דאַך איבער׳ן קאָפּ, ווי א רעזולטאַט פון גרויסע פאַרפלייצונ־גען וואָס האבן חרוב געמאַכט דעם יאַ־מאַגטעקען דיסטריקט.

דער טייך האט זיך אויפגעהויבן 15 פוס הויך און די פאַרפלייצונג האט אָפּ־נעוואַשן א צאָל בריקן, האט חרוב גע־מאַכט אייזנבאַן לינעס, און האט פאַר־ניכטעט די תבואות אויף די פעלדער אין יענע געגנטן.

דר. פּאַסמאַניק, געוועזענער אַק־טיווער ציוניסט, געשטאַרבן אין פּאַרגעסנהייט אין פּאַריז

(ספּעציעלע טעלעגראַמעס צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

פאַריז, יולי 8 (איטא).— דר. דניאל גדליהו פּאַסמאַניק, אמאָל אַן אָנגעזעענע פיגור אין דער ציוניסטישער באַוועגונג, אוטאָר און פּובליציסט, איז דאָ געשטאָר־בען פּאַקטיש א פאַרגעסענער, אין עלי־טער פון 61 יאָר, פון טובערקולאָזיס.

דר. פּאַסמאַניק איז געבאָרן געוואָרן אין יאָר 1869 אין גאַדיאַטש, זיין פאָטער, שמואל מאיר, איז געווען א מלמד. צו 13 יאָר האט ער געגעזיקט די אַרטיקע פּאַלקס־שול, און שפּעטער האט ער באַזוכט די גימנאַזיע אין פּאָלטאַווע. אין 1887 איז ער אָנגעקומען אויפ׳ן מעדיציניש־פאַ־קולטעט פון צוריכער אוניווערסיטעט. ענדיקנדיק דעם קורס אין 1892, האט ער זיך באַוועגט אין בולגאַריע, וואו ער האט פּראַקטיצירט מעדיצין און נעשריבן אין בולגאַרישע זשורנאַלן, וואו ער האט פאַלעמיזירט קעגן קריסטיאַן ראַקאָווסקי (שפּעטער סאָוועטישער אַמבאַסאַדאָר), אויפטרעטנדיק קעגן סאָציאַליזם. מיט אַי־דישע באַוועגונגען האט ער דאַן גאַרנישט ניט געהאט צו טאָן.

אין 1899 האט ער זיך באַזעצט אין זשענעוועע, געוואָרן פּריוואַט־דאָצענט און אָנגעהויבן שפּילן א ראָל אין דער ציוניס־טישער באַוועגונג, — צוערשט אַלס ראַ־דיקאַל, דערנאָך אַלס מזרחי און שפּעטער פון׳ם אַנדערן אויפן אינדישן ראַט און אינדישער פּאָעט, אין דער בריטישער רעגירונג געשיקט געוואָרן ווי א שליח צו פאַרהאַנ־לען מיט מאַהאַטמאַ גאַנדי, אַנפירער פון׳ם אינדישן קאַמפּיין פון ביידגעראַלאַ כער אומגעהאַרצאַמקייט, וואָס פאַר־שאַפט ענגלאַנד אַזויפיל צרות אין אינ־דיע. ער וועט זוכן צו געפינען א פאַרמו־לע פון פרידן צווישן ענגלאַנד און גאַנ־דיס באַוועגונג.

—(::)—

ת״ת קינדער־גאַרטן קאָנצערט אָפּגעלייגט

דער תלמוד־תורה קינדער־גאַרטן קאָנ־צערט וועלכן האט געזאָלט פאַרקומען דעם 9טן יולי, איז צוליב ניט פאַראויסגעזעט ענע סבות אָפּגעלייגט געוואָרן אויף אַן אומבאַשטימטער צייט.

די געקויפטע בילעטן וועלן זיין גילטיק פאַר דעם שפּעטער אָנאָנסירטן דאַטום.

סער קאַנאַן דאַיל, באַרימטער שריפט־שטעלער און ספּיריטואַליסט טויט

לאָנדאָן, יולי 7. — סער אַרטור קאָנאַן דאַיל, באַרימטער מחבר פון שערלאָק האָלמס דעטעקטיוו געשיכטעס, איז דאָ הייַנט געשטאָרבן פון א האַרץ אַטאַקע. ער איז געווען 71 יאָר אַלט.

קאָנאַן דאַיל איז אין די אינגערע יאָרן פון׳ם אַרטער מחבר פון שערלאָק האָלמס דעטעקטיוו געשיכטעס, איז דאָ צירט מעדיצין מיט גרויס דערפאָלג. באַ־ריהמט איז ער אָבער געוואָרן ווי דער מחַ־בר פון די שערלאָק האָלמס מיסטעריעזע ראָמאַנען, מיט וועלכע ער האט זיך גע־מאַכט א גרויסן נאָמען אויף דער גאַנצער וועלט.

נאָך דער גרויסער מלחמה, אין וועל־כער ער האט פאַרלאָרן א זון, האט מיט אין פאַסירט דאָס זעלבע וואָס מיט דעם גרויסן געלערטן, סער אָליווער לאָדזש, וועלכער האט אויף פאַרלאָרן א זון אין דער מלחמה: זיי האבן אָנגעהויבן גלוי־בען אין ספּיריטואַליזם און דער מענ־לאַכקייט צוזאַמען צו רייַדן זיך מיט די טויטע. זיי זיינען געווען איבערצייגט, אז זיי איז געלונגען צו שמועסן מיט זייע־רע אומגעקומענע זין, און זיי האבן בייַ־דע געקעמפט פאַר דער אַנערקענונג פונם ספּיריטואַליזם פון דער וויסנשאַפטלאַכער וועלט.

מיט אייניקע יאָרן צוריק האט סער אַרטור קאָנאַן דאַיל נאָמען אָנגעהויבן זייער אפט דערשיינען אין דער אידישער פּרעסע. א דאַנק זיין קאַמף פאַר דער באַ־פרייונג פון דעם אידישן יונגערמאַן אס־קאַר סלייטער, וועלכער האט איבער 20 יאָר געשמאַכט אין טורמע פאַר א מאָרד וועלכן ער איז ניט באַנאַנגען. קאָנאַן דאַיל האט אויסגעפונען אַלע איינצלהייטן

ענגלאַנד שיקט שליח צו מאַהאַטמאַ גאַנדי

סער טראַדהאַשיקאַר פּאַטאַני, א מיט־גליד פון׳ם אינדישן ראַט און אינדישער פּאָעט, איז פון דער בריטישער רעגירונג געשיקט געוואָרן ווי א שליח צו פאַרהאַנ־לען מיט מאַהאַטמאַ גאַנדי, אַנפירער פון׳ם אינדישן קאַמפּיין פון ביידגעראַלאַ כער אומגעהאַרצאַמקייט, וואָס פאַר־שאַפט ענגלאַנד אַזויפיל צרות אין אינ־דיע. ער וועט זוכן צו געפינען א פאַרמו־לע פון פרידן צווישן ענגלאַנד און גאַנ־דיס באַוועגונג.

—(::)—

דר. וויצמאַן זעט זיך מיט לאָרד פּעספילד

לאָנדאָן, יולי 8 (איטא).— דר. וויצ־מאַן האט נעכטן באַזוכט דעם קאָלאָניאַל מיניסטער, לאָרד פּעספילד, און האט מיט מיט אים געהאַט א שמועס וועגן א צאָל וויכטיקע ענינים. קיין קאָמוניקאַט וועגן דעם שמועס איז ניט אַרויסגעגעבן געוואָרן, אָבער עס וועט אָנגענומען, אז דער שמועס איז געווען פון א וויכטיקן כאַראַקטער, ווייל דאָס איז דאָס ערשטע מאָל פאַר זעקס וואָכן וואָס דר. וויצמאַן רעדט מיט א רעגירונגס פאַרשטייער.

—(::)—

דאַנילאַ באַפרייט און פירט ווייטער אָן אַן טיסעמיטישע העצעס

ווין, יולי 8 (איטא).— דער נאַטאַריע־זער אַנטיסעמיטישער פירער דאַנילאַ, וועלכער איז לעצטע וואָך אַרעסטירט גע־וואָרן אין פאַרבינדונג מיט זיינע הע־צעס צו אָפּגראַמען, איז נעכטן באַפרייט געוואָרן. ווי נאָר ער איז באַפרייט גע־וואָרן, האט ער גלייך אַליין אַרראַנזירט אַנ־טיסעמיטישע מאַס־מיטינגען אין דאַר־נאַוטערא. ווי דר. אונגאַרישע טעלעגראַפ־אַגענטור מעלדעט, די אַגענטור ניט צו, אז די רעגירונג זוכט ניט צו דערלאָזן צו די פאַרזאַמלונגען.

—(::)—

צו גאַסט ביי זיינע עלטערן

דוד האַכמאַן, זון פון מר. און מרס. א. האַכמאַן, 129 מאַקריי אַוונו, וועלכער איז א סטודענט פון האַרוואַרד אוניווער־סיטעט, איז דער גאַסט פון זיינע על־טערן פאַר די זומער וואַקאַציעס. ער וועט אָפּפאָרן צוריק קומענדיקן סעפּטעמבער צו פאַרענדיקן זיין קורס אין נעשעפט פאַרוואַלטונג.

נעזעלשאַפטלאַכער קאַלענדאַר

דינסטאָג, יולי 8

אַלגעמ. פאַראַמ. פון חברה אחדות־ישראל, 8 אָוונט, אין תפארת־ישראל שול.

מיטוואָך, יולי 9

פאַראַמ. פון בנות־שלום סאַסייטי, 8.30 אָוונט, אין שטייטאַנס האַל.

דאָנערשטאָג, יולי 10

פּיקניק פון קינדער־גאַרטן פון תלמוד־תורה, 2 נ.מ., אין קילדאָנאַן פּאַרק.

זונטאָג, יולי 13

איקאַר פּיקניק אויף מעקראַנאַל פעלד: באַר, ראַפּל, רייסעס, שפּילערייען.

פּיקניק פון בנות־שלום סאַסייטי, 2 נ.מ., אין סיטי פּאַרק.

מאָנטאָג, יולי 14

לעצטע פאַראַמ. פון סעזאָן פון מר׳ טער פאַראַיין פון תלמוד־תורה, 8.30 אָוונט, אין ת״ת.

אוקראַינער ליבעראַלער קאַנדידאַט פּאַטשט אויס זיין אָפּאָנענטס מענעדזשער, ווען יענער רופט אים "אימפּאַרטירטע פאַרקויפטע נשמה"

וואַסיל סוויסטון, קאַנדידאַט אין קענאָרא, סאַסק., פאַרטיידיקט זיין כבוד, ווען אָפּאָנענטס מענעדזשער זאָגט זיך אָפּ פון צוריקציען באַליידיקונג.

קענאָרא, סאַסק., יולי 8.— וואַסיל סוויסטון, הייגער ליבעראַלער קאַנדידאַט, האט געראַט א גוט־באַזוכטע פאַרזאַמלונג אין ראַמאַ, סאַסק. אַרום 300 מענשן זיי־נען געקומען הערן אַי סדערצייל ווערן די פראַגעס פון׳ם קאַמפּיין, און מר. סוויס־טון האט דערקלערט פאַר זיי דעם דאַנינג בודזשעט און זיין ווערט פאַר די מערב קאַנאַדער פאַרמערס.

ניט געבעטענערהייט זיינען צו דער פאַרזאַמלונג אויך געקומען מר. סוויס־טונס קעגן קאַנדידאַט, מיטלטאָן קעמפּבעל, פאַרמער דעפּוטאַט אין לעצטן פּאַרלאַ־מענט, און זיין קאַמפּיין מענעדזשער, מר. טייַלאַר, מיטגליד פון דער פּראָווינציעלער לעגיסלאַטור.

נאָך מר. סוויסטונס רעדע, האט מר. קעמפּבעל געבעטן דאָס וואָרט, און ער האט עס געקראָגן. מר. קעמפּבעל האט די געדענקייטן אויסגענוצט צו קריטיקירן הויפּטזאַכלאַך מר. סוויסטון׳ס פּערזענלאַך. ווען מר. סוויסטון האט אָנגעהויבן עגט־פערן, האט מר. טייַלאַר אים אָנגערופן "אימפּאָרטירטע פאַרקויפטע נשמה". דאָס האט מר. סוויסטון ניט געוואָלט פאַרליידן, און האט איינמאָל נאָכ׳ן צווייטן מאָל אויפגעפאָדערט מר. טייַלאַר־ן צוריקצוציען זיינע ווערטער.

מר. טייַלאַר האט זיך אָבער עקשנות׳־דיק אָפּגעזאָגט. מר. סוויסטון איז דאַן אַראָפּ פון דער פּלאַטפאָרמע און דער־לאַנגט טייַלאַר׳ן א פּאַטש. דער עולם האט פריינטלאַך באַגריסט זיין האַנדלונג מיט ווערימע אַפּלאָדיסמענטן.

בריטישע קאָנסערוואַטיווע פּאַרטיי באַשליסט צו קעמפן פאַר אַלגעמיינער פּראָטעקציע, איינשליסנדיק שפּייז

לאָנדאָן, יולי 8.— די קאָנסערוואַטיווע פּאַרטיי, אָנגעפירט פון עקס־פּרעמיער סטענלי באַלדווין, האט לעצטן אָוונט אָנגענומען א באַשלוס צו גונסטן פון אַל־געמיינע פּראָטעקציע טאַריפן, איינשליס־סענדיק אימפּאָרטירטע אויסלענדישע שפּייז פּראָדוקטן. די פראַגע פון טאַריפן וועט איצט אַזוי זיין די הויפּט פראַגע אין די קומענדיקע אַלגעמיינע וואַלן.

די פּאַרטיי וועט אין־פאַראַמענט גלייך אריינטראָגן א פאָרשלאָג פון קריי־טיקיר די אַרבעטער רעגירונג פאַר איר פאַרקלענערן, אנשטאָט פאַרגרעסערן די טאַריפן, און פאַר ניט איינפירן קיין טאַ־ריפן אויף אויסלענדישע שפּייז פּראָדוקט טען, מיט׳ן אויסנאַם פון פּראָדוקטן אים־פּאָרטירט פון פאַרשיידענע טיילן פון דער אימפּעריע.

דער באַשלוס מיינט דער פולער זיג פון לאָרד ביוועדברוקס קאַמפּיין פאַר אינער־אימפּעריאַלן האַנדל. באַלדווין האט ניט געקאָנט מער פאַרבלייבן דער פירער פון דער פּאַרטיי, וואו ער האט גע־קעמפּט אויפן אינדישן ראַט און אינדישער פּאָעט, אין דער בריטישער רעגירונג געשיקט געוואָרן ווי א שליח צו פאַרהאַנ־לען מיט מאַהאַטמאַ גאַנדי, אַנפירער פון׳ם אינדישן קאַמפּיין פון ביידגעראַלאַ כער אומגעהאַרצאַמקייט, וואָס פאַר־שאַפט ענגלאַנד אַזויפיל טעלעגראַפ־אַגענטור מעלדעט. די אַגענטור ניט צו, אז די רעגירונג זוכט ניט צו דערלאָזן צו די פאַרזאַמלונגען.

דר. וויצמאַן זעט זיך מיט לאָרד פּעספילד

לאָנדאָן, יולי 8 (איטא).— דר. וויצ־מאַן האט נעכטן באַזוכט דעם קאָלאָניאַל מיניסטער, לאָרד פּעספילד, און האט מיט מיט אים געהאַט א שמועס וועגן א צאָל וויכטיקע ענינים. קיין קאָמוניקאַט וועגן דעם שמועס איז ניט אַרויסגעגעבן געוואָרן, אָבער עס וועט אָנגענומען, אז דער שמועס איז געווען פון א וויכטיקן כאַראַקטער, ווייל דאָס איז דאָס ערשטע מאָל פאַר זעקס וואָכן וואָס דר. וויצמאַן רעדט מיט א רעגירונגס פאַרשטייער.

—(::)—

נאַרט - ענדער קאַמפּיין נאַטיצן

די נאַענטקייט פון די וואַלן הויבט זיך שוין אָן שפּירן אויף דער נאַרט־ענד. קיין מאַסן־פאַראַנשטאַלטונגען זיינען נאָך דערווייל ניט פאָרגעקומען, אָבער סיי די קאָנסערוואַטיווע און סיי די אַר־בעטער הויפּט־קוואַרטירן זיינען זייער אַקטיוו, מיט "קאָמיטע רומס" פאַר א. א. הויפּ און פאַר דר. בלעק טעפּיק.

די נאַרט־ענדער ליבעראַלן וועלן האָבן א פאַראַנשטאַלטונג אין עוועניק בלאָק מאָרגן אָוונט, וואו זיי וועלן אָנגעמען ענטליַ־טיקע באַשלוסן וועגן זייער האַנדלונג אין די וואַלן. עס איז ניט וואַרשיינלאַך, אז זיי זאָלן האָבן א קאַנדידאַט אין דעם וואַלן־קרייז.

א אידישע מאַסן־פאַראַנשטאַלטונג צו גונ־סטען פון א. א. הייפּ וועט אַראַנזשירט מער איינצעלהייטן וועלן שפּעטער אָנאָנ־סירט ווערן.

—(::)—

ענגלישער אַרבעטער פירער הענרי סנעל, קומט קיין אַמע־ריקע, אַדרעסירן אַמעריקאַנער אידישן קאָנגרעס

ניו־יאָרק, יולי 8 (איטא).— דער ענג־לישער אַרבעטער־פירער און פאַראַמענט דעפּוטאַט, הענרי סנעל, וועט זיין ערן־נאַסט און הויפּט־רעדנער אויף דער קו־מענדיקער זיצונג פון אַמעריקאַנער אידי־שען קאָנגרעס, וואָס וועט זיך עפענען דעם 19טן אָקטאָבער. לויט א מעלדונג, וואָס איז נעכטן פאַרעפנטלאַכט געוואָרן דורך דער "אידישער טעלעגראַפן אַגענ־טור."

מר. סנעל איז אַן אַרבעטער דעפּוטאַט אין פאַראַמענט זינט 1922. ער איז גע־ווען דער פאַרטרעטער פון דער לייבאָר פּאַרטיי אין דער פאָלעסטינער אונטער־זוכונגס־קאָמיסיע, וואָס האט אויסגע־פאָרשט די אורזאַכן פון די פאָלעסטינער ראַיאָטן.

ווי באַוואוסט האט מר. סנעל ארויס־גענעבן א באַזונדערן מינדערהייט־באַ־ריכט, אַלס צוגאַב צו דעם אַלגעמיינעם באַריכט פון דער קאָמיסיע. אין וועלכן ער האט אונטערגעשטראָכן, אז דער מאַנ־דאַט און די באַלפור דעקלאַראַציע מוזן פולשטענדיק דורכגעפירט ווערן, כדי צו פאַרווירקלאַכן די אידישע נאַציאָנאַלע היים אין פאָלעסטינע.

אַנב - אורחא

פון מאַרק

דער קליינער קרעמער און זיין צוקונפט

פאַר דעם קליינעם אונטערנעמער בכלל און פאַר דעם קליינעם קרעמער בפרט, ווערט אַלץ איינגער און איינגער אין אונ־זער עקאָנאָמישן געבוי.

ער ווערט נאָך דערווייל ניט אינגאַנצן ארויסגעשטויסן און, איך גלויב, אז ער וועט איינגאַנצן קיינמאָל ניט פאַרשווינדן, אפילו אין די ערשטע סטאַדיעס פון סאָ־ציאַליסטישער געזעלשאַפט. עס זיינען דאָ געוויסע עקאָנאָמישע פונקציעס, וועל־כע בלויז ער קאָן אויספילן.

אבער זיין לאַגע ווערט פאַרט אַלץ שווערער, און זיין געביט אַלץ שמעלער. ביי אונז אין אַמעריקע האָט שוין איצט דער קליינער אונטערנעמער ניט נאָר ניט ווייניק געלעגענהייטן ארויפצואַרבעטן זיך, נאָר אים קומט זיך אויס זייער שווער צו קעמפן אפילו פאַר זיין באַמע עקזיס־טענץ.

* * *

פון׳ם עקאָנאָמישן שטאַנדפּונקט, איז אפשר די עקזיסטענץ פון׳ם קליינעם אונ־טערנעמער, באַזונדערס אויפ׳ן האַנדלס געביט, ניט אַזוי ווינשנסווערט. אויסער אין באַזונדערע פאַלן, קאָן דער גרויס קאַ־פּיטאַל דורכפירן די זעלבע פונקציעס בע־סער און עקאָנאָמישער, און אָן דער פאַר־שווערונג פון אַזויפיל מענשלאַכע כחות.

אויב אבער דער קליינער אונטערנע־מער דאַרף אינטערעסן, איינגאַנצן אַדער טייַלווייז, איז עס זייער וויכטיק פון׳ם געזעלשאַפטלאַכן שטאַנדפּונקט, אז דער דאָזיקער אונטערנעמונג זאָל דורכגעפירט ווערן גראַדועל, און וואָס לאַנגאַמער.

די פּלוצימדיקע דעקלאַסירונג פון א גרויסן און איצט וויכטיקן עלעמענט פון דער געזעלשאַפט, דעם מיטל־קלאַס, וואָלט געווען א קאַטאַסטראָפע פאַר דער געזעלשאַפט.

* * *

פאַר אונז, אידן, איז די פראַגע באַ־זונדערס וויכטיק, ווייל אַט די קליינע מלאכה און האַנדל אונטערנעמונגען זיי־נען דער הויפּט באַזיס פון אונזער עקאָ־נאָמיק.

איז דאָס א קרענקלאַכער צושטאַנד, פון וועלכן מיר מוזן זיך אויף אַלע אופן־נים זוכן צו באַפרייען. צו. באַפרייען אָבער דעם חולה פון זיין קראַנקהייט, איז ניט נויטיק צו גאָבן אים גיפט, ווי מען האט עס געפּרוּווט טאָן אין סאָ־וועט רוסלאַנד . . .

אוואָרדע דאַרפן מיר זיך אַנשטריינגען צו באַפרייען זיך פון אונזערע "לופט פאַר־נסות", וועלכע ווערן ביסלאַכווייז איבע־ריק אין׳ם עקאָנאָמישן געבוי. דאָס קאָן אָבער דערגרייכט ווערן דורך א לאַנגזא־מען פּראָצעס, — מיר דאַרפן ניט פאַרגע־סען, אז אַנדערע פרנסות, באַזונדערס אין דער גרויסער אינדוסטריע, זיינען ניט אַזוי אָפּן פאַר אידן, און יז עס עקזיסטירן דיסקרימינאַציעס קעגן אידן אויף אַלע עקאָנאָמישע געביטן.

* * *

ביז מיר וועלן דערוואַרטן אַנדערע פּאַ־ציעסן, איז עס וויכטיק פאַר אונז ניט צו פאַרלירן מיטמאַכט אויף א קאַטאַס־טראָפאַלן אופן׳ דיאַלטע פּאָזיציעס.

דערווייל שפּילט נאָך ביי אונז דער מיטל־קלאַס א וואוּלדיקע ראָל אין אונזער געזעלשאַפטלאַכן און קולטורלעכן לעבן.

אַלע אונזערע באַוועגונגען, אפילו די קאָמוניסטישע, שעפּן זייערע כחות און שטיצן זיך אויפ׳ן מיטל־קלאַס, ווען אפי־לו זיי שעמען זיך דאָס אויסצוזאָגן.

ניט נאָר קריגן זיי געלט פאַר זייערע טעטיקייטן, נאָר אפילו זייער פירער־שאַפט ווערט אין דער גרעסטער מאָס ווערבירט פון׳ם מיטל־קלאַס,— אפט אַט די זעלבע פירערשאַפט, וואָס שעמט זיך מיט איר אַנגעהערייקייט און זוכט דערפאַר צו דערטרינקען אין א לעפל וואַסער אַדער צו מאַכן צו נישט דעם קלאַס צו וועלכן זיי האָבן באַלאַנגען און באַלאַנגען נאָך איצט . . .

א פּלוצימדיקער איבערברוך אין׳ם עקאָנאָמישן לעבן פון׳ם נידעריקערן מיט־טער־קלאַס, וואָלט איינגלאַך געווען א קאַטאַסטראָפע פאַר אַלע־אידישע פאַר אַלע־אידישע באַוועגונגען.

אַזוי ווי אַט דער מאַס־ברוך וואָלט ניט געקאָנט אַריינגעצויגן ווערן גלייך אין דעם עקאָנאָמישן געוועב, וואָלט עס געוואָרן א נאַציאָנאַלע קאַטאַסטראָפע (ווי אין רוסלאַנד ביז דעם לעצטן "נעפּ"), — מיר וואָלטן געוואָרן א פאַלק באַלעס־טיקט מיט א רייזיקן לומפּן פּראָלעטאַר־ריאַט . . .

* * *

מיר זיינען דערפאַר, ווי אידן, באַזונ־דערס פאַראינטערעסירט, אז אונזער קליינער אונטערנעמער זאָל דערווייל קאָ־נען אויסקומען זיך א לעבן ביי זיין פרנסה.

און, אויב ס׳איז אים באַשערט צו פאַרלירן זיין עקאָנאָמישע פּאָזיציע, זאָל דאָס פּאַסירן ביסלאַכווייז, געבנדיק אים די געלעגענהייט ביסלאַכווייז אריבערצוגיין צו אַנדערע פרנסות.

אונזער נאָענע סימפּאַטיע דאַרף דער־פאַר זיין אויף דער זייט פון׳ם קליינעם קרעמער, וואָס קעמפט איצט פון׳ם עקזיסטענץ (זאָל עס אַגב דערמאָנט ווע־רן, אז די גרויס קאַפּיטאַליסטישע האַנ־דלס אונטערנעמונגען האָבן ספּעציעלע דיסקרימינאַציעס קעגן אידן, און אייניקע "טשיין סטאָרס" באַשעפטיקן פאַקטיש אינגאַנצן ניט קיין אידן).

דער קליינער קרעמער מוז קעמפן קעגן דער דראָענדיקער געפאַר דורך קאַפּערא־ציע, און ער פאַרדינט די סימפּאַטיע פון׳ם ברייטן עולם אין זיין שווערן קאַמף.

די אידישע פירער פון באַוועגונגען, וואָס העלפן ארויפשטיין א לאָפּעטע ערד אויפ׳ן פריצייטיקן קבר פון׳ם קליינעם קרעמער, האָבן אונטער דעם צווייג אויף וועלכן זיי אליין זיצן . . .

אַלדערמאַן באַפרייט 268 אַרעסטאַנטן אין איין טאָג וואָס ער איז מעיאָר

אַטלאַנטאַ, גאַ., אולי 8. — דיש־עלען קאַוטש, דער גוטהאַרציקער אַלדערמאַן פון אַטלאַנטאַ, דערמאָנט אַן געוויסע "סאָצי־אַליסטישע רעוואָלוציאָנערקעס", פון די קליינע "שטעטלאַך אין אַמעריקן רוסלאַנד, וואָס זיי נאָר זיי פלעגן דערזעען א דע־מאָנסטראַציע מיט רויטע פאָנען, פלעגן זיי זיך באַלד לאָזן לויפן צו זיך אהיים, און זיי פלעגן פון אונטערן אויוון אַרויס־טרייבן די הינער אויף דער פרייהייט.

פרייטאָג דעם 4טן יולי האט אַלדער־מאַן קאַוטש געהאַט דע סכבור צו זיין דער צייטווייליקער מעיאָר פון אַטלאַנטאַ, פאַר בלויז איין טאָג, און פילנדיק דעם גרויסן יום־טוב האט ער באַפרייט 268 אַרעסטאַנטן, און איצט לויפט אַרום די פּאָליציי איבער׳ן גאַנצן שטאָט און אומ־גענט, און זיי זוכן צוריק אַריינצוטרייבן "די הינער אונטערן אויוון". דערווייל האט זיך זיי איינגענעמען צו אַרעסטירן צוריק אַרום זעכציק אַרעסטאַנטן.

דער גוטהאַרציקער אַלדערמאַן וועט אויף זיך מעגלאַך האָבן א קלאָגע פאַר זיין צויפיל גוטהאַרציק.

—(::)—

בינעזישע רעגירונגס אַרמיי זוכט אויסצוראָטן באַנדיטיזם

שאַנכאַי, יולי 7. — 4 הונדערט באַנ־דיטן זיינען געפאַנגען געוואָרן און זייַ־רע 2 הונדערט געפאַנגענע פאַר אויסלייַ־נעלט זיינען באַפרייט געוואָרן, ווען די נאַנקינגער אַרמיי, וואָס קעמפט קעגן די צפון אַרמייען, האט זיך גענומען אויסצו־ראָטן די פּאָגע פון באַנדיטיזם.

די פיר הונדערט זיינען מיטגלידער פון א גרויסער באַנדע, וואָס האט לעצטנס טערראָריזירט דעם אומגעגענט און האט גע־רויבט און געמאָרדעט פּויערס אין גע־פאַנגען רייבע לייט פאַר אויסלייען געלט.

אַיינער טויט, איינער ערנסט פאַר־וואונדעט איבער קריגערייַ פאַר 5 ס.

מאָנטרעאָל יולי 8. — צוליב א ליידי־קער פלעשל וואָס איז ווערט פינף סענט, איז דאָ איין מאַן געבטן דערשאָסן געוואָרן אויף טויט און דער צווייטער ליגט אַן ערנסט פאַרוואונדעט אין שפּיטאַל, און ראַנגלט זיך מיט׳ן טויט.

אַלעקסאַנדער מאַנעס, 32 יאָר אַלט איז געבטן געשטאָרבן אין שפּיטאַל פון א רעוואָלווער קויל אין בויך און אַרמאַנד פּיטש, 29 יאָר אַלט איז שוואַר פאַר־וואונדעט געוואָרן אין ברוסט און אין די פיס.

דער שיסער, לויט זיין איינענער דער־קלערונג, איז מאָריא ליפּאַרי, אַן איינג־מיגער פון א פרוכט סטאָר אויף נאַטר־דיים עוועניו.

אייזדער ער איז געשטאָרבן האט מאַ־נעט דערציילט, אז ער האט צוריקגעקערט א ליידיקע פלעשל צו ליפּאַרין, פאַר וועלכ־כער ער האט איינגעלייגט פינף סענט, נאָר אַזוי ווי ער האט מיט זיך ניט מיט־געבראַכט דעם טיקעט פאַר די פינף סענט זאָל אים דער קרעמער ניט וועלן האָבן צוריקקערן זיין געלט.

אין אָוונט האט מאַנעט דערציילט, אין ער צוריקגעקומען מיט פּיטש און ער האט מיטגעבראַכט דעם טיקעט און ער האט פאַרלאַנגט זיינע פינף סענט, א וואָרט פאַר א וואָרט און עס איז אויסגעבראַכן א קריג צווישן דעם קרעמער מיט די 2 יונגע לייט. וואָס איז נאָכגעפאָלגט גע־וואָרן מיט אַן אויסגעבראַכענער שויב אין טאָר. דאָ האט לויט זיין געשיכטע, לי־פּאַרי אַרויסגעכאַפּט א רעוואָלווער און ער האט אויף זיי ביידן אָפּגעפייערט עט־עטלאַכע שאָסן.

אַיינער טויט, איינער ערנסט פאַר־וואונדעט איבער קריגערייַ פאַר 5 ס.